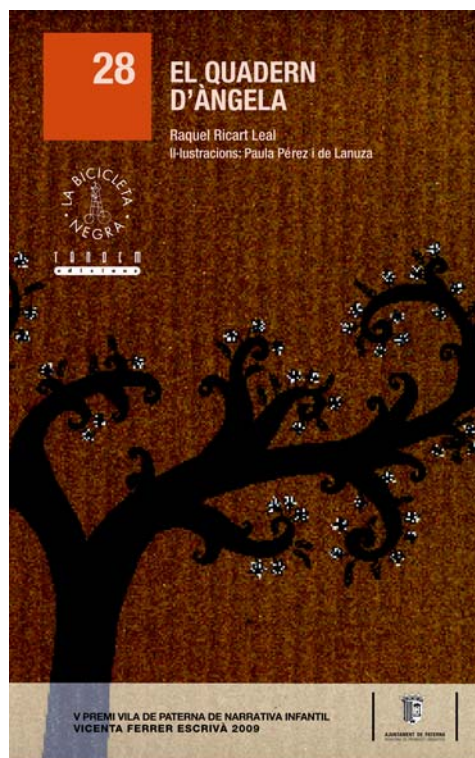

EL QUADERN D'ÀNGELA

Proposta didàctica elaborada per M. Desemparats Tormos

QUADERN PER A L'ALUMNAT

PRESENTACIÓ

Benvolgut/da lector, lectora,

La proposta didàctica que tens a les mans del llibre *El quadern d'Àngela* vol ser una guia perquè desenvolupes la capacitat de comprendre, perquè reflexiones sobre els teus sentiments i també perquè en gaudisques de la lectura ja que, al llarg de les pàgines que la componen, trobaràs molta estima, molta tendresa i una protagonista que dubta i madura alhora.

Hem estructurat la proposta en quatre parts: *Qui és Raquel Ricart*, *activitats abans de llegir el llibre*, *activitats per a la reflexió durant la lectura*, *activitats interdisciplinàries* i una *cloenda*. Potser no podràs fer totes les activitats, però nosaltres, allò que volem és donar-te claus perquè en faces una lectura ben sucosa, de manera individual o bé compartint les teues opinions i contrastant-les amb les dels teus companys i companyes.

Des del convenciment que *llegir també ensenya a viure i a créixer*, et desitgem que aquest quadern t'ompliga de descobertes. Per això, orientem la majoria de les activitats perquè les pugues fer orals, escrites, individuals o en grup.

QUI ÉS RAQUEL RICART?

Llig i informa't:

Raquel Ricart Leal va nàixer a Bétera (el Camp de Túria) l'any 1962. És una apassionada de la lectura des de fa molt de temps, de les històries, de les paraules, que sempre li han agradat. Es dona a conèixer, literàriament, quan va guanyar un accèssit als Premis Malva-rosa (1980). També ha col·laborat en revistes com *Celobert* i *Lletres de canvi*. Ha escrit un text dramàtic, *Ferrabràs* (1990), que va ser posat en escena per Bambalina Titelles. A més, ha publicat la novel·la negra juvenil *Un mort al sindicat* (Tàndem edicions, 1999); la novel·la també juvenil *Van ploure estrelles* (Tàndem edicions, 2001) i el volum *Costums i tradicions*, dins del projecte editorial de la Fundació Bromera "Llegir en valencià, per a conèixer-nos". L'any 2010 va publicar la novel·la *El quadern d'Àngela* (Tàndem edicions) amb la qual va guanyar el V Premi

Vila de Paterna de narrativa infantil Vicenta Ferrer Escrivà. El mateix any va guanyar també el Premi Andròmina amb l'obra *Les ratlles de la vida* (Editorial 3i4, 2010). Ocasionalment, col·labora amb columnes d'opinió en el diari *El Punt*.

ACTIVITATS ABANS DE LLEGIR EL LLIBRE

Suggeriments:

- Tens a les mans el llibre *El quadern d'Àngela*. Abans d'obrir-lo, fixa't en la informació que es desprèn de la portada i de la contraportada; com són els dibuixos de l'interior i què et suggereix el títol. Comenta-ho al grup classe.
- Si abans t'hem fet un breu resum biobibliogràfic de Raquel Ricart, ara et toca a tu.
Busca informació sobre qui és Paula Pérez i de Lanuza. Ha fet més il·lustracions per a altres llibres? A què es dedica? Recorda que en Internet, escrivint el seu nom i posant-lo entre cometes, t'eixirà solament la informació que ella ha incorporat. Recorda 'paula pérez i de lanuza'. Quan ja la tingues, podeu posar en comú la informació recollida al grup classe.
- Ja estàs en disposició d'obrir el llibre i de mirar les il·lustracions interiors: les diferents caplletres que introdueixen cada capítol. Fixa't bé si totes són iguals i si et recorden algun idioma que no siga el nostre. Comenta-ho al grup classe.
- Què saps de la Xina? I de Xi'an? Informa't sobre com és aquest país buscant en Internet, en enciclopèdies o en altres fonts. Quines diferències veus si compares la informació amb la teua ciutat? Comenta-ho al grup classe.

ACTIVITATS PER A LA REFLEXIÓ DURANT LA LECTURA

Totes les preguntes que et proposem a continuació estan orientades a ajudar-te, a enriquir i aprofitar més la teua lectura que, en alguns casos serà individual i en d'altres, grupal. Tan sols volem que gaudisques llegint com ho fa Àngela; que descobrisques i comentes amb els teus companys, familiars, amics... quines són les coses que et preocupen a tu, als teus companys i companyes i, per descomptat, a la protagonista de la nostra història que ens proposa un viatge tan impressionant.

Per tal que t'acostumes a sintetitzar, és convenient que, a mesura que vages llegint cada capítol i abans de començar a fer les activitats que et proposem, en dues línies aproximadament, resumisques en el quadern el *tema* central de cada capítol. Així tindràs molta feina avançada per al treball que et proposem a continuació i conservaràs millor a la memòria el record global del relat.

Activitats de predomini oral i per a interactuar

Capítol 1

- Quin és el nom de la protagonista i d'on ve?
- La mare diu que és molt important conservar les arrels. Podries explicar als teus companys de classe quines són les teues?
- Què vol dir Àngela Xi'an en la frase següent: "Jo sóc com un arbre trasplantat"?
- La vida és més complicada que no les definicions que trobem en els diccionaris. Podries definir què és la vida per a tu? Si poseu en comú les definicions, de segur que trobareu algunes de semblants i d'altres de ben diferents.
- Totes les campanes tenen un nom, ja ho has llegit en aquest capítol. Si a la teua ciutat o poble hi ha campanar, esbrina quin és el nom de les campanes i perquè s'anomenen així. Probablement, darrere de cada nom trobaràs una història... "Tots els noms tenen una raó de ser".
- Una vegada ja has consultat on es troba Xi'an, localitza aquesta ciutat i digues a quina part de la Xina es troba.

Capítol 2

- Quins són els oficis dels pares d'Àngela?
- Què sent Àngela quan escolta la paraula *adopció*?
- Quan trasplanta el pare, per segona vegada, la garrofera? Per què?
- Quina pregunta de comprensió lectora proposaries tu per a aquest capítol?

Capítol 3

- Com és i què conté el quadern de la mare d'Àngela sobre Xi'an?
- Per què Àngela demana a sa mare que li parli de Xi'an?
- D'acord amb la descripció que fa la mare de la ciutat de Xi'an, fes un dibuix de com t'imagines aquesta ciutat. A continuació, explica'l al grup classe.
- Què entens tu per "tenir una dèria"? De quina altra manera podríem expressar la mateixa idea?

Capítol 4

- Busca en el diccionari la definició de la paraula **gen**. Després, contesta: Les persones solament estem fetes de gens? Per què? Fes-hi una breu reflexió i, a continuació, comenta-la al grup classe.
- Què creus que has heretat genèticament dels teus avantpassats? Contestaràs millor aquesta pregunta si ho preguntes també als teus pares i la contesteu entre tots. És bonic anar rastrejant els nostres orígens i de segur que al pare i a la mare els farà gràcia fer de "detectius de gens".

Capítol 5

- Què significa el nom de *Moisés*? I el de *Miriam*?
- Coneixes més noms bíblics? Busca'n com a mínim cinc. Què és la Bíblia?

Capítol 6

- Què és una guardiola?
- Són importants els diners en la vida? Per què? Raona la resposta amb els companys de classe.
- Quines preocupacions té Àngela amb els diners? Quines tens tu?
- Has descobert el plaer de llegir en veu alta si ho fas bé? Prova a llegir algun fragment bonic d'*El quadern d'Àngela* al teu germà menut.

Capítol 7

- Hi ha malalties que només se "saben" amb el cor. Si una persona no té el cor obert, no pot percebre'n els símptomes; i per això és possible que no entenga què ens passa. Hi estàs d'acord? Per què?
- Moltes malalties es poden curar amb l'estima i la comunicació. Quines?

Capítol 8

- Saps reconèixer les teues qualitats? Digues quines són.
- Saps veure les qualitats dels teus companys de classe? Digues-ne almenys una o dues de cinc companys o companyes o d'un amic o amiga. "Hem d'aprendre a conèixer-nos tal com som: la literatura, els llibres de lectura... ens hi poden ajudar...".

Capítol 9

- Què és una dedicatòria? Tu n'has fet alguna? A quina part del llibre solen aparèixer? Per què? Porta a classe algun llibre que en tinga i explica per què penses que l'ha escrita l'autor.
- T'agrada regirar coses dels pares o, al contrari, tens altres sensacions quan ho fas? Penses que això és tafaneria? Per què?
- Si tens companys xinesos, pregunta'ls què significa el seu nom i també esbrina què significa el teu. Si no ho saps, pots consultar el diccionari o l'entorn familiar. Seria bonic que féreu una posada en comú del que signifiquen els noms dels companys de la classe. Podreu constatar així que hi ha noms que es repeteixen per èpoques i analitzar quines són les causes d'aquest fenomen.
- Coneixes herbes que puguen curar o remeiar malalties? Quines i què curen? Si no en coneixeu, pregunteu als vostres pares o avis; de segur que us n'informaran.
- Al final d'aquest capítol es troba la frase que hi havia escrita a la banyera del rei Ching Tang:

*"Renova't totalment cada dia, després torna a renovar-te, renova't sense parar,
i continua sempre renovant-te."*

Ara contesta: Tu creus que et renoves cada dia? Per què? Digues quines són les passes necessàries per a fer-ho.

- Et sents satisfet/a de la teua vida igual que ho està Zǎo Dao? Argumenta-ho breument per escrit. A continuació, exposa-ho al grup classe.

Capítol 11

- Joc de paraules a través de la mímica:
Cada alumne representa davant del grup classe el significat d'una paraula que li agrada molt d'aquest capítol. Per exemple "platja", "diccionari"...

Capítol 12

- a) Quin és el teu do? Reflexiona-hi i, tot seguit, comunica-ho al grup classe.
- b) Si coneixes alumnes o veïns d'altres països, demana'ls informació sobre la seua cultura musical, indumentària, pentinats... De segur que t'enriqueix i ells valoraran el teu interès i respecte per la seua cultura. A continuació, posa en comú amb el grup classe allò que més t'ha arribat al cor de les seues explicacions...

De la comprensió lectora a la creació: activitats per a anar millorant la creació escrita i l'expressió oral

Capítol 13

- a) En el capítol cinqué, ja hem treballat el significat dels noms *Moisés* i *Miriam* i en el nové, el significat dels noms xinesos. Ara elabora una llista de tots els noms de la classe, per ordre alfabètic i, al costat de cadascun, indica què significa. Després, tria cinc noms i inventa un text breu en què aparega algú que s'anomene així.

Capítol 14

- a) Què sents i què fas quan t'enfades amb:
 - els teus pares?
 - els teus germans o les teues germanes?
 - els teus amics o les teues amigues?
- b) Torna a llegir aquest fragment de la pàgina 91:

“Doncs bé, hi ha dies que sent com si dintre meu tot fóra ple de boira. Com avui, que m’he enfadat amb la mare i el pare no m’ha fet costat, sinó que li ha donat la raó. Llavors sent ràbia, malícia i dolor, i tot això s’ajunta i no em deixa veure res.”

Que bé que explica aquest estat d'ànim Àngela, veritat? N'és una mostra de la perspicàcia psicològica de Raquel Ricart.
- c) Ara intenta escriure un text breu per explicar, al contrari, un estat emocional de joia, d'alegria immensa. En lloc d'anomenar-la boira, què et vindria al cap? Quina metàfora utilitzaries?

Capítol 15

- a) En aquest capítol, Àngela escriu un conte titulat *El príncep menut*.
Com ja saps, el *conte* és una narració breu que té una introducció, un desenvolupament i un desenllaç.
Identifica les diferents parts en aquesta història.
A continuació, fes un resum breu i posteriorment la descripció del protagonista i la descripció d'un personatge meravellós. Aquesta última part de l'activitat la pots fer per escrit o comentada al grup classe.

Capítol 16

- a) Les dues coses que més agraden al pare d'Àngela són la música i fer de jardiner. Penses que això té relació amb la història del "Príncep menut"? Per què? Raona la resposta en grups de quatre o cinc i, després, exposa-ho al grup classe.

Capítol 17

- a) El pare d'Àngela és qui proposa el títol del llibre que estàs a punt d'acabar o que ja has llegit. Et sembla encertat? Per què? Comenta-ho al grup classe. Quin altre títol proposaries tu?
- b) Pots descriure, en veu alta, quina és la relació de la protagonista amb els seus pares?
- c) Aquest capítol es pot aprofitar per a fer un debat a l'aula sobre les relacions familiars. Moltes vegades creiem que el que ens passa a nosaltres no li passa a ningú més. Parlar d'aquestes coses amb els companys pot ajudar a superar alguna dificultat.

Les cartes

- d) Àngela imagina que quan siga gran anirà a Xi'an i serà ella qui explique, als seus pares, coses d'allí. Confecciona una carta tot imaginant que ja ets gran. Què hi contaries als teus pares?
- e) Al llarg de la història que has llegit, sembla que Àngela i sa mare tenen una relació basada en la comprensió i el diàleg.
Escriu una carta a ton pare o a ta mare en què els contes els teus projectes o alguna vivència important.

ACTIVITATS INTERDISCIPLINÀRIES

Fins ara totes les activitats han servit de guia per a la lectura i per a la reflexió, encara que a poc a poc us hem anat introduint en les destreses d'escriure, parlar, interactuar, llegir i comprendre. Ara us proposem activitats més obertes.

Llig i contesta:

Ressenya del llibre *El quadern d'Àngela*

És molt important tenir referències sobre llibres de lectura que has llegit i així poder-los recomanar a altres companys. A continuació, et proposem fer una ressenya del llibre de lectura *El quadern d'Àngela*. Fixa-t'hi bé perquè fer una ressenya no és fer un resum del llibre de lectura.

Quan comences a escriure has de tenir en compte els apartats següents:

- Presentació: dades del llibre, gènere, autor, títol, públic a qui va dirigit.
- Breu sinopsi sobre l'argument.
- Opinions i valoracions sobre la història.
- Opinions i valoracions sobre els personatges.
- Recomanacions: Anima a la lectura? Quins són els valors que ens transmet? Què ens aporta la seua lectura? El recomanaries?

Si ja has fet anteriorment alguna ressenya d'algun llibre que t'haja agradat, porta-la a classe i llig-la als companys i companyes.

El professor o professora també podria aportar algun exemple de ressenya que haja aparegut en alguna revista especialitzada o algun suplement literari (per exemple: de la revista *Lletres Valencianes*, del suplement *Babelia*...).

El diccionari

Al llarg del llibre, Àngela ens mostra la seua passió pels diccionaris. Amb l'ajuda del teu company o companya, elabora una argumentació breu en què justifiques la necessitat d'utilitzar-lo.

Recorda que en tota argumentació l'emissor exposa unes determinades opinions a propòsit d'uns fets, d'unes idees, situacions, etc., i les defensa raonant-les adequadament.

Capítol 1

Confecció d'un quadern per a convertir-lo en el teu diari personal

Amb l'ajuda de la professora de Plàstica, confecciona el teu quadern. Pensa que hi hauràs d'escriure totes les emocions, descobertes, vivències... de tot el curs.

Amb un poc d'enginy, de segur que confeccionaràs un quadern molt especial!

Capítol 9

- a) Un **herbari** és una col·lecció d'espècimens de plantes preservades. Aquests espècimens poden ser la planta sencera o parts de les plantes. Normalment són plantes assecades muntades en un full però, de vegades, es poden submergir en alcohol o en una altra substància preservadora. Podríeu proposar al professor/a de l'àrea de Naturals confeccionar-ne un; podria ser un herbari tradicional o un herbari virtual.

b) **Feu un eslògan (grups de quatre)**

En la pàgina 61 del llibre, Àngela escriu la frase de la banyera de Ching Tang: "Renova't totalment cada dia, després torna a renovar-te, renova't sense parar, i continua sempre renovant-te".

Aquest fet de renovar-se constantment, de millorar les actituds positives és molt important. En grups de tres o quatre companys confeccioneu un eslògan que incite a cultivar:

- La il·lusió
- L'esperança
- L'amistat

L'**eslògan** és un mot que prové de la paraula anglesa *slogan* i forma part del *llenguatge publicitari*. Consisteix en una frase que es fa servir per a donar publicitat, per a anunciar alguna cosa al receptor/consumidor, de manera impactant.

Un eslògan ha de ser:

- curt i fàcil de memoritzar
- profund i brillant
- senzill i únic
- perdurable
- creïble i rellevant

Les paraules que hem de fer servir han d'apel·lar la raó per a convèncer i l'emoció per a atraure. És important que la gent s'identifique amb aquest i el faça seu.

c) M'encanta

En la pàgina 37 tens una descripció sobre les coses que li agraden a Àngela. Fes tu també una descripció de les coses que t'encanten.

Recorda que **la descripció** és la representació de quelcom amb paraules. Es tracta de *fer veure* al lector un objecte, un paisatge, una persona... i de vegades, *fer sentir* o *transmetre* una experiència, una emoció, un sentiment. Pot ser **objectiva**, si té una intenció explicativa o informativa; o pot ser **subjectiva**, si qui escriu deixa entreveure l'opinió o els sentiments que li produeix allò que descriu.

Capítol 10**Confeccioneu un àlbum de fotografies de classe**

Escolta les explicacions del tutor/tutora i si us animeu, de segur que, al final del curs tindreu un record molt bonic de la classe.

Capítol 11**Crea una història**

Tria quinze paraules de les que t'arriben a l'ànima. Escriu-les en un paper per tal que no se t'obliden i, a continuació, inventa una història on les pugues utilitzar; no t'oblides de posar un títol a la teua història. Recorda, les "teues" paraules, les que són importants per a tu has de procurar que no estiguen malgastades, tal com Àngela escriu en la pàgina 73 del llibre.

Capítol 12**Música a escena**

Amb l'ajuda del professor/a de l'àrea de Música assageu peces musicals populars de la vostra cultura o d'altres: xinesa, africana...

CLOENDA: ACTIVITATS GRUP CLASSE**a) Sobre l'estil narratiu de l'escriptora**

Heu observat el to poètic que utilitza l'escriptora al llarg de totes les pàgines del seu llibre?

Raquel Ricart és una *amant de les paraules*, sap jugar amb aquestes i aconsegueix imatges d'una bellesa extraordinària. Observeu aquestes frases dels capítols 1 i 2 i comenteu-les a classe:

- “...*remor de les ales...*” Què és la remor?
- “... *dansar les campanes...*” Dansen les campanes?
- “...*les lletres em cridaren del prestatge...*” Les lletres criden?
- “...*tantes estrelles que em varen enterbolir la vista...*” Penseu que les estrelles enterboleixen la vista?

Busqueu en capítols posteriors frases poètiques que us hagen cridat l'atenció.

De segur i, sense adonar-vos-en, veient metàfores, hipèrboles...

Creus que el llenguatge poètic s'utilitza únicament per a escriure poesia?

Argumenta la teua resposta.

OBSERVACIONS PER AL PROFESSORAT

En les pàgines anteriors proposem al vostre alumnat un repertori d'activitats que els poden ajudar a traure més profit del llibre. Es tracta d'activitats, majoritàriament obertes, en què pretenem que els lectors siguin capaços de copsar i sintetitzar la informació i el relat.

Totes aquestes activitats s'ajusten a les *competències bàsiques i al currículum actual*. A continuació us detallem aquelles que podem treballar en aquest llibre.

Objectius del currículum de Secundària que treballem

- b) Adquirir, desenvolupar i consolidar hàbits de disciplina, estudi i treball individual i en equip com a condició necessària per a una realització eficaç dels processos de l'aprenentatge i com a mitjà de desenvolupament personal.
- c) Fomentar actituds que afavorisquen la convivència en els àmbits escolar, familiar i social.
- e) Enfortir les seues capacitats afectives en tots els àmbits de la personalitat i en les seues relacions amb els altres, així com rebutjar la violència, els prejudicis de qualsevol tipus, els comportaments sexistes i resoldre pacíficament els conflictes.
- f) Desenvolupar destreses bàsiques en la utilització de les fonts d'informació per a adquirir, amb sentit crític, nous coneixements. Adquirir una preparació bàsica en el camp de les tecnologies, especialment les de la informació i la comunicació.
- h) Desenvolupar l'esperit emprenedor i la confiança en si mateix, la participació, el sentit crític, la iniciativa personal i la capacitat per a aprendre a aprendre, planificar, prendre decisions i assumir responsabilitats, així com valorar l'esforç amb la finalitat de superar les dificultats.
- m) Analitzar els mecanismes i valors que regeixen el funcionament de les societats, en especial els relatius als drets, deures i llibertats de les ciutadanes i dels ciutadans, i adoptar judicis i actituds personals respecte a aquests.

Competències que s'hi treballen

1. Competència en comunicació lingüística.
2. Competència en el coneixement i la interacció amb el món físic.
3. Tractament de la informació i competència digital.

4. Competència social i ciutadana.
5. Competència cultural i artística.
6. Competència per a aprendre a aprendre.
7. Autonomia i iniciativa personal.

És obvi que podríem treballar-ne moltes més, però l'espai i el temps potser no ens ho permeten. Per això aquestes propostes us poden resultar d'ajuda. També veureu que hi ha activitats en què l'enunciat és tan obert que sereu vosaltres qui triareu si les voleu fer oralment o per escrit.

SOLUCIONARI I SUGGERIMENTS

Per a més informació sobre Raquel Ricart podeu consultar els enllaços següents:

- Raquel Ricart en la Biblioteca Valenciana 1/3.mp4
<http://www.youtube.com/watch?v=78pjlCECg-E>

- Raquel Ricart en la Biblioteca Valenciana 2/3.mp4
<http://www.youtube.com/watch?v=3sYfYE1gaUM&feature=related>

- Raquel Ricart en la Biblioteca Valenciana 3/3.mp4
<http://www.youtube.com/watch?v=OcyXpz9FmpM&feature=related>

- Entrevista amb Raquel Ricart
<http://www.youtube.com/watch?v=QZ1FtlJorC8&feature=related>

<http://observatoridelaciudadania.blogspot.com/2010/10/el-quadern-dangela.html>

<http://ateneubetera.wordpress.com/2010/11/22/raquel-ricart-rep-un-merescut-homenatge/>

Tema dels capítols (síntesi)

- 1) Importància de les arrels d'una persona
- 2) Sentiment d'adopció
- 3) Descripció de Xi'an
- 4) La importància dels gens en la vida d'una persona
- 5) Hi ha molta gent adoptada: Moisès...
- 6) Està bé ajudar els altres quan ho necessiten, per això, cal estalviar.

- 7) No totes les malalties les cura la ciència; n'hi ha algunes que les podem curar amb tendresa, estima...
- 8) Cadascun de nosaltres tenim una/es qualitat/s, hem de saber identificar quines són i també reconèixer les dels altres.
- 9) Hem d'autoestimar-nos, tenir confiança en nosaltres i en els altres, i així poder construir un món millor.
- 10) Sentir-se satisfet/a de la vida és necessari per a viure amb felicitat, tot i saber que tindrem moments difícils.
- 11) Les paraules ens poden fer canviar l'estat d'ànim.
- 12) Apropament de les cultures diferents a partir de la música.
- 13) Importància del significat dels nostres noms: Àngela...
- 14) Els núvols, la boira... no ens deixen veure l'horitzó.
- 15) Les portes estan obertes per anar-se'n i meditar i, després, poder tornar amb la reflexió o havent meditat.
- 16) La seguretat d'Àngela a partir del quadern.
- 17) Començament de la maduresa.